

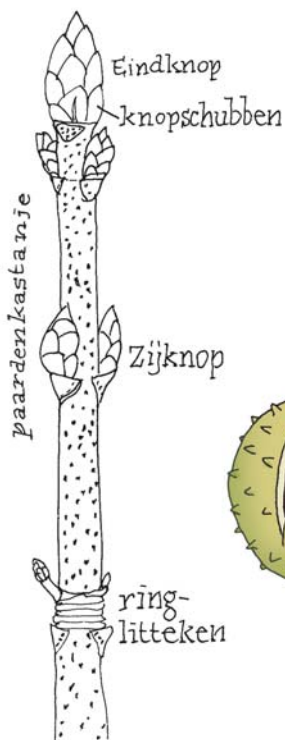

spelend leren

katern voor praktische toepassingen

In dit katern:

- bomen verzamelen
- bomen verwerken
- bomen van dichtbij

bomen in de klas

In het artikel *Adopteer een boom* van Kees Both in het afgelopen septembernummer, werden mogelijkheden beschreven om met jonge kinderen actief met bomen bezig te zijn. Door het volgen van de veranderingen die een vaste boom ondergaat, beleven de kinderen intenser de wijzigingen in de seizoenen. De herfst is een mooi moment om zo'n project op te starten; immers de kinderen komen in deze periode zelf al aandragen met afgevallen boomproducten. Bladeren, eikels, kastanjes en beukennoten en dergelijke, krijgen spontaan een plaatsje in de klas. Een mooi moment dus om deze belangstelling verder uit te verdiepen.

In dit katern worden suggesties gedaan voor praktische activiteiten rond bomen, bladeren, twijgen en schors en het vastleggen daarvan.

Bereid zelf het onderwerp alvast voor, door van tevoren groene bladeren van de boom te drogen.

bomen verzamelen

Profielen van de boom

In de klas maak je met zwarte stroken op een gekleurde achtergrond een profiel van een bladverliezende boom met struiken en bevestigt dit aan de muur. In de herfst (of per seizoen) worden daar bladeren op vastgespeld of verwijderd (kaal in de winter). De belangstellingstafel kan een plekje krijgen naast de boom. De kinderen kunnen die inrichten als natuurtafel met gevonden en gezochte materialen (in de herfst mooi gekleurde bladeren, varens, bosvruchten, mos, dennenappels, stukjes boomschors, enzovoort).

Een bomenboek

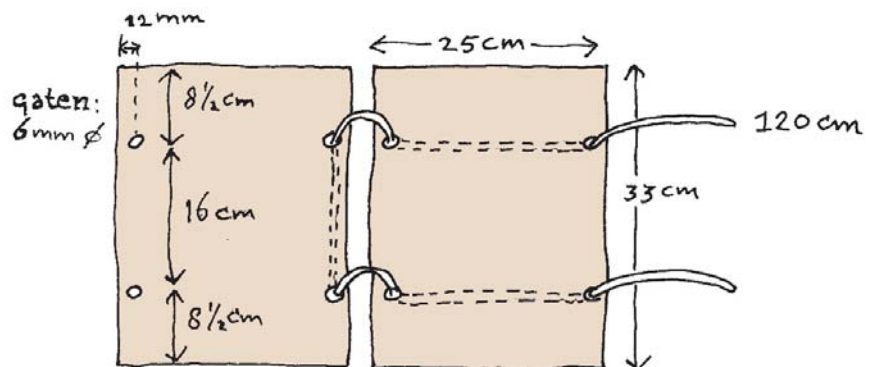
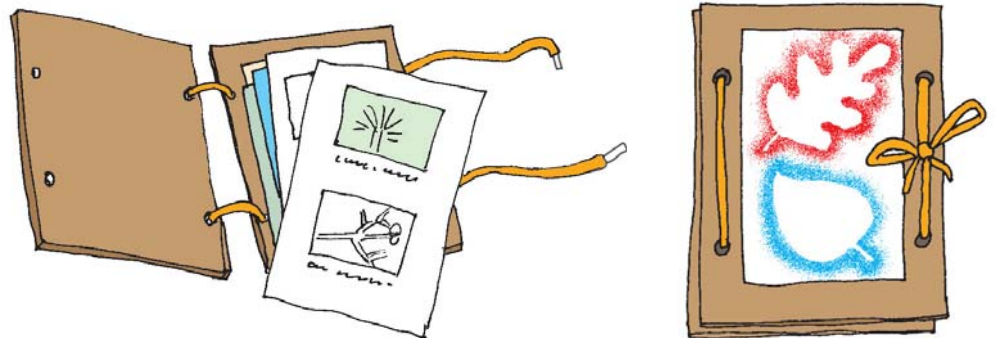
Elk kind gaat een eigen bomenboek maken. Dit is een losbladig boek, formaat A4, waarin foto's, tekeningen, gedroogde bladeren, bladafdrukken en eigen teksten of gedichten worden geplakt. De kaft (voor- en achterkant) is van hout. Met een veter door acht gaten wordt alles bijeengehouden. Voordat een blad in het boek gaat, kunnen kinderen aan elkaar hun werk tonen en bespreken.

Benodigheden voor een bomenboek:

Twee plaatjes hardboard of triplex 25 x 33 cm.
Een schoenveter (of touw, of lint) van 120 cm.
Een 6 mm boortje + boormachine/handboor.
Schuurpapier om de randen wat rond te schuren en de gaatjes glad af te werken (daarvoor is een verzinkbaar ook heel handig).

Foto's

De kinderen kiezen een boom uit – een van de bladverliezende loofbomen –, als symbool voor de wisseling van de seizoenen. Leg informatieve boeken klaar met bomen die in de schoolomgeving te zien zijn of trek gezamenlijk op onderzoek uit. Van de gekozen boom worden foto's gemaakt: de boom of struik als geheel; een twijg van dichtbij, de top van het takje, de stam (schors). Alle foto's komen met onderschrift in het boek.

Bomen tekenen

Nauwkeurig observeert elk kind zijn boom en maakt er een tekening van. Bespreek met de kinderen wat er te zien valt aan de boom. Terug op school wordt deze ingekleurd en de naam erbij gezet. Ook wordt het winterprofiel van de boom getekend.

Drogen groene bladeren

Leg de bladeren tussen kranten of vellen papier die goed vocht opnemen. Leg dit pakketje onder een plank en verzwaar het met (bak)stenen. Laat ze zo enkele dagen drogen; vervang indien nodig de kranten of het vloeipapier als het vochtig is geworden. Plak de gedroogde bladeren op karton met lijm of plakplastic.

bomen verwerken

Wrijfafdrukken van bladeren

Het beste resultaat krijg je met een stevig (gedroogd) blad. Laat de kinderen zien hoe je te werk gaat. Leg het blad op een krant, met de onderkant boven. Voel maar met ogen dicht: dan kun je de vorm van het blad en de nerven voelen. Leg er dan een velletje wit tekenpapier

op. Druk goed op het papier, zodat het blad eronder niet kan verschuiven. Wrijf met wascokrijt (of potlood) stevig op de plek waar het blad ligt, zodat je het steeltje, de randen van het blad en de nerven goed kunt zien. Knip de bladafdruk uit en plak deze op een gekleurd stukje karton of papier.

Spattechniek

Bij deze techniek wordt de omtrek van een blad heel mooi zichtbaar. Leg een (gedroogd) blad dat goed vlak moet zijn op een vel wit papier. Zorg ervoor dat er onder het papier heel ruim kranten liggen om de tafel tegen verfspatten te beschermen. Doop een oude tandenborstel in dunne verf en wrijf ermee over een spatraampje. Eventueel ga je met een stomp mes zo over de tandenborstel dat er kleine spatjes op het blad en omgeving terecht komen (voordoen). Haal daarna het blad voorzichtig weg en je ziet het witte silhouet van het blad. Laat de verf drogen. Eventueel op een andere plek van je papier nog een blad neerleggen en met een andere kleur spatten.

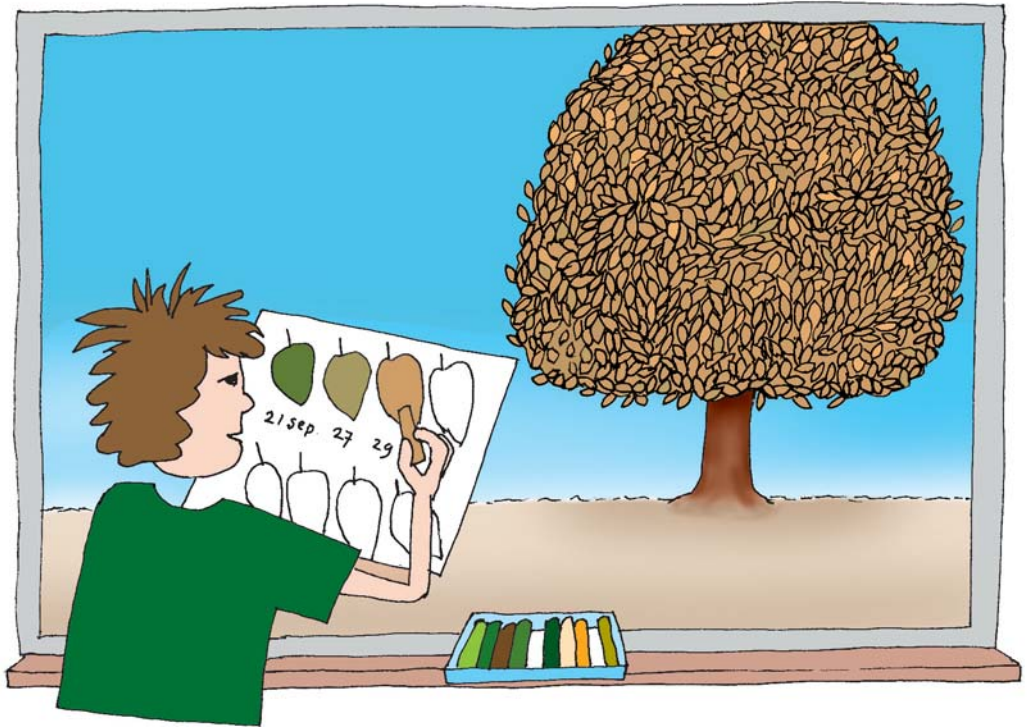
bomen van dichtbij

Tekenen verkleuren bladeren

Kies een mooi gevormd gedroogd blad. Teken op je papier de omtrek van je blad zo precies mogelijk. Doe dat een aantal keren. Verdeel ze mooi over je tekenblad.

Kleur een van de getekende bladeren met kleurpotlood of krijt zo in dat het zo goed mogelijk lijkt op de bladeren aan de boom. Zet de datum erbij.

Kijk om de paar dagen naar de boom en als je ziet dat de kleur verandert, kleur je weer een van de bladeren op je papier in. Zet er steeds de datum bij. Het gekozen blad kan ook enkele keren gekopieerd worden.

Wat is er te zien aan een twijg?

De kinderen bekijken eerst goed de twijgen van hun eigen boom en wat ze daaraan zien wordt in een gesprek uitgewisseld. Pas als dat gebeurd is, in hun eigen terminologie, maken ze een tekening van hun twijg en kunnen ze die vergelijken met elkaar en bespreken of zij dezelfde soort dingen ontdekken aan de twijgen van hun boom. De tekening van de twijg gaat in het bomenboek.

Wrijfafdruk schors

De kinderen voelen eerst de schors en brengen onder woorden wat ze voelen. Laat ze dat ook geblinddoekt doen. Kunnen ze de eigen boom herkennen aan de schors?

Gebruik voor wrijfafdrukken dun tekenpapier, eventueel met een lichte kleur. Zet het vast met punaises op de schors. Ga met wascokrijt – met de zijkant – over het papier. Op het papier zie je het patroon van de schors verschijnen. Doe dit ook eens bij andere bomen om het verschil te zien en te voelen.

Sorteren

Veel van de fijn-motorische activiteiten zijn nog niet besteed aan de jongste kleuters. Zij vinden het fijn om in de bladeren te rommelen, er doorheen te lopen en ze te sorteren. Zet in een afgeschermd hoek een grote doos en doe daarin bladeren van de gekozen boom, maar ook van andere bomen. Kijk eerst welk spel er spontaan ontstaat. Geef daarna suggesties.

- Zoek de bladeren op die van 'onze' boom komen (waar zie je dat aan?)
- Maak hoopjes van de bladeren die van eenzelfde boom komen.
- Sorteert de bladeren van onze boom op grootte.
- Sorteert de bladeren op kleur.
- Doe wat bladeren door elkaar en zoek de bladeren van onze boom met je ogen dicht (blinddoek) door goed te voelen.
- Kun je hetzelfde door alleen aan de bladeren te ruiken?
- Kies een paar bladeren uit die je mooi vindt en plak die op een papier.